

SLAVA ȘI BALTICA

Problema vechilor raporturi dintre ele în lumina noilor cercetări

A. VRACIU

§ 1. Este cunoscută controversa purtată în secolul nostru în jurul caracterului vechilor raporturi lingvistice balto-slave. O etapă importantă în evoluția concepțiilor formulate în ultima vreme în acest domeniu a fost marcată de lucrările celui de-al IV-lea Congres internațional al slaviștilor¹. Pentru rezolvarea diverselor aspecte ale problemei este, evident, necesară analiza minuțioasă a tuturor punctelor de vedere emise până în prezent. În parte, această chestiune este pusă într-o lucrare apărută în 1959. Avem în vedere studiul publicat de N. D. Bogoliubova și T. A. Jakubaitis în *Volumul omagial Endzelin*². Autorii menționează însă că lucrarea nu este exhaustivă, deoarece n-au putut consulta toate cercetările publicate până la data redactării articolului³. De asemenea, n-au putut fi luate în considerație nici lucrările Congresului de la Moscova, căci lucrarea fusese dată la tipar înainte de 1958⁴.

Deși problema comunității lingvistice balto-slave este indisolubil legată de apariția și dezvoltarea metodei comparative-istorice, totuși N. D. Bogoliubova și T. A. Jakubaitis arată că, cu mult înainte de secolul al XIX-lea, învățații observaseră apropierea frapantă dintre cele două grupuri lingvistice. Ei considerau însă că aceste asemănări ar rezulta din faptul că limbile baltice provin din cele slave. Această concepție eronată este dominantă în secolele XVII—XVIII și la începutul secolului al XIX-lea.

În urma cercetării lucrărilor mai importante, cei doi autori ai articolului conchid că problema raporturilor lingvistice balto-slave rămâne încă deschisă. Această stare a lucrurilor s-ar explica, după părerea lor, prin două cauze:

1. Numărul faptelor lingvistice invocate de adepții sau adversarii unității balto-slave este neînsemnat.

2. N-au fost explicate noțiunile lingvistice: *limbă, dialect, grai, limbă comună*, folosite pentru denumirea unor relații din epoca «preistorică».

În vederea rezolvării problemei de ansamblu sînt necesare, după N. D. Bogoliubova și T. A. Jakubaitis, lucrări care să aducă în discuție fapte lingvistice noi sau să le interpreteze multilateral pe cele cunoscute în prezent. Trebuie apoi folosite datele furnizate de științele auxiliare: istorie, arheologie și etnografie.

¹ În legătură cu aceasta, vezi V. I. Gheorghiev, *Работата на подсекцията «Произход на славянските езици и народи»*, în «Български език», VIII (1958), p. 551—554; A. Vraciu, *Problema vechilor relații lingvistice balto-slave în discuția celui de-al IV-lea Congres internațional al slaviștilor*, în SCȘt.-Filologie, IX (1958), fasc. 1—2, p. 151—164; V. M. Illici-Svitiei, *Балто-славянская проблематика на IV Международном съезде славистов*, în «Вопросы языкознания», 1959, nr. 1, p. 139—141; P. Trost, *Otázka baltoslovanské jednoty na moskevském sjezdu*, în «Slavia», XXVIII (1959), p. 446—447. Vezi și articolul lui Dalibor Brozović, *O važnosti baltickih jezika za slavistiku, osobito za našu dijalektologiju*, în «Jezik. Časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika», Zagreb, 1959—1960, nr. 3—4, p. 111—125 (referat ținut la cel de-al doilea Congres al slaviștilor iugoslavi, care a avut loc la Zagreb de la 23 la 27 iunie 1959).

² *История разработки вопроса о балто-славянских языковых отношениях*, în «Rakstu krājums veltījums akadēmiskim profesoram Dr. Jānim Endzelinam viņa 85 dzīves un 65 darba gadu atcerei», Rīga, 1959, p. 331—375.

³ Din examinarea trimerelor se poate vedea că autorii merg cu informația până în anul 1956.

⁴ În privința lucrărilor apărute până la începutul secolului al XX-lea, vezi articolul lui V. N. Gorogov, publicat în «Ученые записки Института Славяноведения АН СССР», т. XVII (1959), p. 248—274. În articolul *Новейшие работы в области изучения балто-славянских языковых отношений (Библиографический обзор)*, în «Вопросы славянского языкознания», 1958, fasc. 3, p. 134—161, același autor examinează studiile apărute în etapa 1945—1955.